

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради ID 6585
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувачка ступеня доктора філософії Лотиш Тетяна Василівна, 1997 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2019 році Національний університет «Острозька академія» за спеціальністю 081 Право, працює провідним юрисконсультком в Національному університеті «Острозька академія», Міністерство освіти і науки України, місто Острог, виконала акредитовану освітньо-наукову програму Право.

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Національного університету «Острозька академія», Міністерство освіти і науки України, місто Острог від «04» липня 2024 року № 72 у складі:

Голови разової

спеціалізованої вченої ради - Колоса Михайла Івановича, доктора юридичних наук,

доцента, професора кафедри кримінально-правових дисциплін
Національного університету «Острозька академія»;

Рецензента -

Стрельбіцької Лесі Ярославівни, кандидата юридичних наук,
доцента, доцента кафедри державно-правових дисциплін
Національного університету «Острозька академія»;

Офіційних опонентів -

Басистої Ірини Володимирівни, доктора юридичних наук,
професора, професора кафедри кримінального процесу та
криміналістики Львівського державного університету
внутрішніх справ;

Сизої Наталії Петрівни, кандидата юридичних наук, доцента,
доцента кафедри кримінального процесу та криміналістики
Навчально-наукового інституту права Київського національного
університету імені Тараса Шевченка;

Циганюк Юлії Володимирівни, доктора юридичних наук,
професора, професор кафедри кримінального права та процесу
Хмельницького університету управління та права імені Леоніда
Юзькова.

на засіданні «26» серпня 2024 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право Лотиш Тетяні Василівні на підставі публічного захисту дисертації «Вмотивованість судових рішень як елемент права на справедливий судовий розгляд у кримінальному процесі» за спеціальністю 081 Право.

Дисертацію виконано у Національному університеті «Острозька академія», Міністерство освіти і науки України, місто Острог.

Науковий керівник: Балацька Ольга Романівна, кандидат юридичних наук, доцент, Національний університет «Острозька академія, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Дисертація виконана державною мовою. Робота містить наукові положення, нові науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати, що мають істотне значення для розвитку у галузі права, а саме:

вперше:

- проаналізовано вмотивованість не лише як вимогу процесуальної форми рішення, але й як сутнісну характеристику його змісту, що пов'язує правові висновки суду з встановленими в судовому розгляді юридичними фактами і послідовно відображає процес формування переконання судді (суддів) щодо правової суті кримінального провадження;

- проведено класифікацію судових рішень у кримінальному процесі за рівнем їх вмотивованості;

- здійснено комплексний аналіз вимоги вмотивованості судового рішення із застосуванням інструментарію інших галузей знань;

- проведено порівняльно-правове дослідження вимоги вмотивованості судових рішень у національних правових системах, міжнародних судових інстанціях та органах конституційного контролю;

удосконалено:

- положення щодо теоретико-правової характеристики судових рішень у кримінальному процесі; теоретичні напрацювання щодо вимог до мотивувальної частини судового рішення; підходів дослідження вмотивованості судового рішення як елемента права на справедливий судовий розгляд через призму статті 6 ЄКПЛ та практики ЄСПЛ;

- положення щодо взаємозалежності оцінки доказів судом та належної вмотивованості судового рішення у кримінальному процесі як конституційної гарантії захисту прав та законних інтересів людини та громадянина; аналітичні та наукові концепції щодо перспектив та можливостей застосування штучного інтелекту у процесі оцінки судом доказів;

набули подальшого розвитку:

- історико-правові нариси функціонування судової системи через призму становлення і закріплення вимоги вмотивованості судових рішень;

- наукові та практичні підходи до оцінки судом обставин, які обтяжують покарання та відображення цього процесу у мотивувальній частині судового рішення;

- теоретичні напрацювання щодо розуміння і тлумачення норм міжнародного права та права Європейського Союзу компетентними органами у їхніх рішеннях.

За змістом, структурою, обсягом та оформленням дисертація відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року.

Здобувачка має 10 наукових публікацій за темою дисертації, з них: 2 статті у закордонних виданнях, включених у наукометричну базу Scopus, 3 статті у наукових фахових виданнях України, 5 публікацій у збірниках матеріалів конференцій.

Зараховані статті за темою дисертації згідно з вимогами пунктів 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року (зі змінами) містять обґрунтування отриманих наукових результатів відповідно до мети статті (поставленого завдання) та висновків. Всі наукові статті опубліковано в різних випусках (номерах) наукових видань та мають активний ідентифікатор DOI (Digital Object Identifier):

1. Лотиш Т. В. Нормативні вимоги до судових рішень у кримінальному процесі країн Балтії та України. *Право і суспільство*. 2022. № 4. С. 417 - 423.
2. Balatska, O., Lotysh, T. The Right to a Fair Trial in Juvenile Justice: Upbringing Aspect. *Youth Voice Journal: Inequality, Informational Warfare, Fakes and Self-Regulation in Education and Upbringing of Youth*. 2023 Vol. IV. Pp. 22-39.
3. Balatska, O., Lotysh T. Formation of legal awareness of young people regarding fair trial. *Youth Voice Journal*. 2024, Vol. 14(3), Part 2, 7-24.
4. Лотиш Т. В. Застосування штучного інтелекту при мотивуванні судових рішень у кримінальному процесі: міжнародний досвід та перспективи для України. *ScienceRise: Juridical Science*. 2024. № 1 (27). С. 52-57.
5. Балацька О. Р., Лотиш Т. В. Вмотивованість судових рішень у парадигмі психолого-логічного та доктринального аналізу. *ScienceRise: Juridical Science*. 2024. № 2 (28). С. 64-71.

У дискусії взяли участь голова (Колос Михайло Іванович), рецензент (Стрельбіцька Леся Ярославівна), офіційні опоненти (Басиста Ірина Володимирівна, Циганюк Юлія Володимирівна, Сиза Наталія Петрівна) та висловили зауваження:

1. Варто було б проаналізувати категорію «вмотивованості» у порівнянні з такими правовими категоріями як «обґрунтованість», «аргументованість». Також доцільно було б детально розглянути термінологію, пов'язану з процесом вмотивування судового рішення, тобто розмежувати «вмотивованість» як характеристику та «мотивування» як процес.

2. Ставлячи запитання про коректність викладу на шпальтах вступу до дисертації об'єкту дослідження, помічу, що маю одну двокомпонентну заувагу. Так, очевидно, що «винесенню» судового рішення, по-перше, передують роботи з його підготовки (або діяльності із прийняття), а лише згодом відбувається його ухвалення, і це по-друге (саме цей термін вживається законодавцем 81 раз у чинному КПК України[1], коли мова йде про судові рішення загалом, а також, коли маються на увазі вироки (хоча є у КПК ті статті, де вироки «постановляються») та постанови суду про закриття кримінального провадження. Про це ж йдеться у пункті 24 частини 1 статті 3 КПК України, коли законодавець характеризує судові провадження. Аналогічна ситуація зі статтею 371 КПК України, якою регламентовано «порядок ухвалення судових рішень, їх форму». Відповідно ухвали та постанови «постановляються» або «постановляються». Усі судові рішення викладаються письмово у паперовій та електронній формах. Судові рішення в електронній формі оформляються згідно з вимогами законів України «Про електронні документи та електронний документообіг» та «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги». І лише у 19 випадках законодавцем вживається «винесення» щодо ухвал слідчого судді та суду, а також постанов слідчого, дізнавача, прокурора. Один раз у КПК України вжито «винесення обвинувального вироку судом» (у ч.1 ст. 482 КПК) та один раз значиться про «винесення Міжнародним кримінальним судом постанови про юрисдикцію або прийнятність» (ч. 2 ст. 629 КПК України). У статті 110 КПК, де йдеться про розуміння процесуального рішення та його форму, зокрема у її частинах 2-3, законодавець оперує терміном «приймається», як щодо всіх судових рішень, так і щодо процесуальних рішень слідчого, дізнавача, прокурора. І лише у крайньому реченні третьої частини вжито «постанова виноситься».

Своєю чергою, у доктрині науковці з цього приводу теж не є однастайними. Особисто я є прихильницею того підходу, що всі рішення за нашого життя, у тому числі й процесуальні «приймаються», а діяльність з прийняття процесуальних рішень є складним, планомірним, творчим, науково-обґрунтованим, трудомістким процесом, що полягає у визначенні, якій із альтернатив віддати перевагу (якщо вони наявні) та вимагає належного інформаційного забезпечення, значних інтелектуальних зусиль, глибоких професійних знань тощо, та здійснюється в унісон до вимог чинного КПК.

3. У підрозділі 2.1. «Місце та зміст вмотивованості судового рішення як елемента права на справедливий судовий розгляд» необхідно було б звернути увагу на особливості співвідношення термінів «обґрунтованість» і «вмотивованість» судових рішень, а також «право на справедливий суд» і «право на справедливий судовий розгляд» з огляду на використання відповідної термінології у міжнародних нормативно-правових актах та національному законодавстві.

4. У підрозділі 3.3. «Взаємозв'язок оцінки доказів та вмотивованості судових рішень: проблеми та перспективи» здобувачка, аналізуючи проблематику, пов'язану з впливом штучного інтелекту на процеси судочинства, не враховує наявні концепції, підходи та системи (їх складові) штучного інтелекту, які наразі впроваджуються в українській судовій системі.

5. Не завершеним у своєму вирішенні є питання, яке здобувачка наукового ступеня підняла у підрозділі 1.2. «Генезис вимоги вмотивованості судового рішення». У цьому підрозділі здобувачкою проведено історичний аналіз становлення вмотивованості судових рішень у країнах Європи з часів існування ордалій та Західної Римської Імперії і до XX століття, але поза увагою авторки залишилось з'ясування такої генези на теренах України. Також, у 2-му

Розділі дисертаційного дослідження поряд із дослідженням міжнародних судових установ, у межах обраної теми дослідження, доцільно було би проаналізувати вмотивованість рішень Міжнародного кримінального суду.

6. Твердження авторки на с. 149 про те, що значення вироку полягає у тому, що він також забезпечує захист прав та законних інтересів усіх учасників кримінального процесу, надаючи можливість апеляційного та касаційного оскарження на думку опонента є неправильним. Перш за все, не сам вирок, а законна сила вироку є ефективним засобом захисту прав та законних інтересів учасників кримінального провадження. По-друге, не усіх учасників, а лише тих, прав та інтересів яких такий вирок стосується. Виглядає сумнівним, що вирок забезпечує захист прав та законних інтересів оперативних підрозділів, секретаря судового засідання, судового розпорядника, керівника органу досудового розслідування тощо. По-третє, значення вироку не потрібно розглядати через призму того, що він надає можливість апеляційного та касаційного оскарження, адже можливість зміни вироку або його скасування І та ІІ інстанцією само по собі нівелює його значення. Тому, така позиція є сумнівною, а, відповідно, хотілося би отримати додаткову аргументацію на таке зауваження.

Результати відкритого голосування:

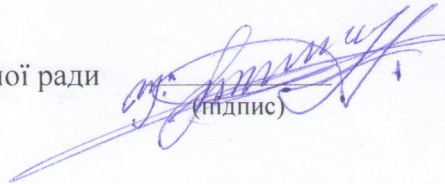
«За» 5 членів ради,

«Проти» 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Лотиш Тетяні Василівні ступінь доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої вченої ради

(підпис)

Михайло КОЛОС

ПІДПИС *Клима*
ПІДПИС "ЖУЮ"
НАЧАЛЬНИК ВІДДІЛУ
КАДРІВ НАУ "ОА"

